

Vastab jurist

Kas OÜ osade registreerimine Eesti Väärtpaberite Keskregistris on kasulik?

Foto: Sorainen Law Offices

Vastab Karin Madisson,
advokaadibüroo
Sorainen Law Offices

Üha enam on hoogustunud osaühingute (OÜ) osade registreerimine Eesti Väärtpaberite Keskregistris (EVK). Praeguseks on seda teinud juba üle 400 OÜ. Osade registreerimine EVK-s on osaühingule vabatahtlik.

Osade registreerimiseks peavad osanikud tegema vastava otsuse ning kõik peavad avama endale väärtpaberikontod mõnes Eesti pangas. Juhatus esitab avalduse ja osanike nimekirja EVK-le. Osade registreerimise menetlustasu on 500 kr, kiirmenetluse korras 1500 kr, ning kandetasu iga osaniku kohta on 4 kr. Lisaks tuleb tasuda osanike nimekirja hooldustasu (0,02% osakapitalist kvartalis, min. 150 kr). Samuti peavad osanikud tasuma väärtpaberikonto hooldustasu.

Miks registreerida osad EVK-s?

OÜ osade registreerimine EVK-s tagab osanike nimekirja objektiivsuse ja järjepidevuse, mis omakorda soodustavad õiguskindlust ja loovad usaldusväärsust osanike, investorite, koostööpartnerite ning finantseerimisasutuste silmis. Osade elektroonsel kujul haldamine riigi andmekogus on turvalisem kui osanike nimekirja pidamine paberikujul. Osade EVK-s registreerimine loob lisaväärtust ja kindlust osanikele, kuna ei anna võimalust juhatusele n-ö mängida osanike nimekirja andmetega. Äriseadustiku kohaselt loetakse osanikuks isikut, kes on kantud osanike nimekirja, ning seega võib igasugune alusetu kanne osanike nimekirjas põhjustada väga suuri segadusi ja probleeme ning kaasa tuua kohtuvaid-

lusi. Osanike nimekirja kandest sõltub see, kes saab osanike koosolekul osaleda, kellele makstakse välja dividendid, kes saab teostada osade võõrandamisel ostueesõigust jne.

OÜ osade registreerimine EVK-s tagab osanike nimekirja **parema kättesaadavuse**. EVK-s registreeritud osanike nimekirjad on kättesaadavad ID-kaardi või e-panga kaudu. Juhul kui osad ei ole registreeritud, saab osanike nimekirjaga tutvuda vaid OÜ juhatuse juures. Välismaiste osanike puhul on oluline, et osade olemasolu ja kuuluvuse kohta on võimalik saada ametlik dokument. EVK-s registreerimine muudab äriühingu senisest läbipaistvamaks.

Juhul kui OÜ osad on registreeritud EVK-s, siis **ei pea osa ostu-müügilepingut sõlmima notariaalses vormis**, piisab lihtkirjalikust või koguni suulisest lepingust. Samuti annab see võimaluse koostada leping pooltele sobivatel tingimustel ilma notari seatud piiranguteta ning lepingut on võimalik sama lihtsalt hiljem ka muuta. Samad võimalused on ka osade pantimise korral. Lätis ja Leedus ei ole võimalik OÜ tüüpi äriühingutel osasid registreerida äriregistrist eraldiseisvas avalikus väärtpaberite registris, küll aga saab sõlmida osade võõrandamislepingu lihtkirjalikus vormis. Eesti notarite juurde on teadagi pikad järjekorrad ning ka notaritasud on kõrged. EVK-s osade registreerimisel on võimalik tehing läbi viia väga **kiirelt ning tarbetuid tasusid maksmata**.

Osasid on võimalik müüa oma väärtpaberikonto kaudu väärtpaberikonto halduri juures pangas. Osa ülekandmine võib toimuda väärtpaberiuülekandega ilma rahaliste arveldusteta (FOP – **free of payment**) või makse vastu (DVP – **delivery versus payment**). Makse vastu arveldamise korral kantakse osa ostja väärtpaberikontole reeglina samaaegselt osa müügihinna ülekandega müüja pangakontole. Osa loetakse OÜ suhtes üle läinuks alates EVK-s muudatuse tegemisest, mis toimub väärtpaberiuülekande puhul

automaatselt. Äriregistri teavitamine ei ole vajalik (v.a juhul, kui osaühingule jääb vaid üks osanik või koos ühe osanikuga kuulub selle osaühingu osa ainult OÜ-le endale). EVK-s registreerimata osade puhul tuleb aga osa müügist teavitada nii registrit kui ka OÜ juhatust.

Kui ASide puhul on vaatamata EVK-s registreerimise kohustuslikkusele lisaks nõue, et nõukogu muudatus otsustav üldkoosolek peab olema notariaalselt tõestatud, siis EVK-s registreeritud OÜ puhul piirdub notari sekkumine vaid allkirja tõestamisega registriandmete muudatusavaldustel.

Millised probleemid kaasnevad osade registreerimisega?

Kui OÜ osad on registreeritud EVK-s, siis peetakse osade ja osanike kohta osaliselt topelt-andmeid nii äriregistris kui ka EVK-s. Seega tuleb tihti esitada neid andmeid paralleelselt nii äriregistrile kui ka EVK-le. Nt osakapitali suurendamine, vähendamine, ühinemine, jagunemine tuleb registreerida eelnevalt EVK-s ja alles seejärel äriregistris. Muudatuste korral tuleb EVK-le tasuda eraldi menetlus- ja kandetasu. Samuti tuleb EVK-d teavitada juhatuse liikmete, ärinime või kontaktandmete muutmise kohta. EVK-le tuleb tasuda erinevad menetlus- ja hooldustasusid, mis ei ole siiski ülemäära kõrged.

Kui osanikud soovivad osad registrist kustutada, siis võib see praktikas raskeks kujuneda, kuna regulatsioon puudub, ehkki seaduse kohaselt peaks see olema võimalik.

Kokkuvõtteks

Juhul kui osanikud müüvad tihti osasid või kui soovitakse sõlmida väga detailseid müügilepinguid või kui on oluline, et osade ülekandmine toimiks vaid makse vastu, või kui äriühingu tegevusse on kaasatud aktiivselt mitteosalevaid investoreid või puudub piisav usaldus juhatuse vastu, siis soovitame kaaluda osade registreerimist EVK-s.